

In de wolken

Meditatie ds. G. R. Rinsma zondag 21 februari 2016
(tweede zondag 40dagentijd)

Eerste lezing: Exodus 34:27-35
tweede lezing: Lucas 9:28-36

OVERWEGING

We kennen van vroeger nog wel de sprookjes, die ons verteld werden voor het slapen gaan. En hoe ze eindigden: ze leefden nog lang en gelukkig. En als kind dacht je dan: heerlijk: lang en gelukkig, ook al kon je je er niets bij voorstellen. Het was zoiets als de hemel op aarde. Alle dagen feest. Ze leefden nog lang en gelukkig. Zo eindigen ook heel veel films, de moderne sprookjes, zo eindigt ook die prachtige film: The Lord Of The Rings. Na alle avonturen zien we hobbit Sam Gewissies met zijn vrouw Rosa met een kind op zijn arm. En je weet en voelt: ze leefden nog lang en gelukkig

Maar als je ouder wordt, dan zet je toch vraagtekens bij. Bij dat lang en gelukkig en je verbaast je dat je als kind dat zo vanzelfsprekend hebt gevonden. Wat is dat? En ze leefden nog lang en gelukkig? Hoe ziet dat eruit? Lang leven weten we, kennen we. We zijn, we voelen ons misschien zelf oud. We zien oude mensen, hebben nog een oude vader of moeder, opa of oma. Maar wat is een gelukkig leven? En wat is geluk?

Ik zocht het op in het woordenboek: fortuin. Bijna logisch, want het is afgeleid van het Latijnse woord *fortunitas* en dat *fortuin* betekent. En *fortuin* heeft bij ons toch alles met geld te maken. En de tweede omschrijving, die ik in het woordenboek vond, was deze: toestand, waarin alle wensen bevredigd zijn. Alle wensen?

Ik herinner me dat ik eens iets las over een jonge man die zijn ouderlijk huis verliet om in Hollywood roem en rijkdom te vergaren. Toen hij wegging had hij drie dromen: zijn naam in koeienletters aangekondigd te zien, een Rolls Royce te bezitten en te trouwen met een schoonheidskoningin. Toen hij dertig was, had hij al deze drie dingen bereikt, je zou zeggen, al z'n wensen waren vervuld, en toch was hij niet gelukkig, sterker; hij

was buitengewoon depressief.

Ik ben bang dat veel mensen zo leven, misschien niet zo naïef als deze man, maar wel met het idee, dat ze hopen en verwachten later op een moment gelukkig te zullen zijn. Als ze dat en dat bereikt hebben. Als ze de man van hun dromen zullen hebben ontmoet, als ze dat droomhuis gekocht hebben, als ze vervroegd met pensioen mogen, als er eenmaal kleinkinderen zijn. Dan zijn we, dan hopen we, verwachten we gelukkig te zijn. Als al onze wensen en dromen vervuld zijn. Maar u weet zelf misschien wel van Sinterklaasavond; hoe lang was u blij met de nieuwe kadootjes? En hoe lang de kinderen?

De bekende psychiater Carl Gustav Jung schreef ooit eens: ongeveer een derde van mijn patiënten lijdt niet aan een klinisch omschrijfbare neurose, maar aan zinloosheid en de leegheid van hun bestaan. Dit zou beschouwd kunnen worden als de algemene neurose van onze tijd. En rabbijn Kushner schreef daarop een boek onder de titel: niets te wensen en toch niet gelukkig. Hoe kan dat? Niets te wensen en toch niet gelukkig? In de Dikke van Dale staat het toch precies omgekeerd? Alle wensen bevredigd en dan toch niet gelukkig? Is de fout, lieve mensen, niet dat veel mensen geluk tot hun allergrootste levensdoel maken. Wat wil je worden? Maakt me niet uit, als ik maar gelukkig word. Gelukkig worden als belangrijkste levensopgave. En onze samenleving, onze maatschappij stimuleert dat op alle mogelijke manieren. Vanaf de geboorte: kijk wat er allemaal aangeboden wordt voor de babykamer tot aan de vijftig-plus beurs. Zolang de doelgroep maar een goed gevulde beurs heeft.

*Ga zitten, want ik wil eens met je praten:
ik ben al lang niet meer zo blij als toen.
Schrik maar niet: ik wil je niet verlaten:*

*er is iets en ik kan er niks aan doen.
We komen niets te kort, we hebben alles:
een kind, een huis, een auto en elkaar,
maar weet je, lieve schat, wat het geval is.
Ik zoek iets meer, ik weet alleen niet waar.
Is dit alles, is dit alles, is dit alles, wat er is?
Is dit alles, is dit alles, is dit alles, wat er is?¹*

Geluk kan nooit het levensdoel zijn. Wie het najaagt, zegt Prediker, is bezig met het najagen van wind. Op het moment dat hij het heeft, is het al weer weg.

*Zullen we maar leven
voortaan
van sterren en dauw
en zonlicht en wind
Als vingers die zacht door je haren gaan.
Want geluk heft ontelbare namen.
Maar niets, geen lettergreep
om vast te houden.
Tenzij niets
Zoveel is als alles.
En dat soort alles
dan klein en bang
als een vogeltje
in je handen te wachten ligt
Tot het wordt losgelaten*

Ach en om die reden was het ook onzinnig van Petrus om daar op die berg drie tenten te willen opslaan, drie tabernakels, één voor Mozes, één voor Elia en één voor Jezus. Want, zegt Lucas,

¹ Tekst Doe Maar Is Dit Alles

hij wist niet wat hij zei. Begrijpelijk, want wie zou dit moment niet willen vasthouden, wie zou dit moment met willen vangen, fixeren?

Welk moment? Dit moment op de berg: het moment van geluk, waarvan de leerlingen getuige zijn. Geluk, dat Jezus als het ware doet stralen. Alsof er een goddelijk licht over hem heen is gevallen. - alle evangelisten beschrijven het net even anders dan de andere. Terwijl, zegt Lucas als enige, terwijl Jezus in gebed is. In gesprek met God.

En het doet herinneren aan Mozes, die op eenzelfde berg God ontmoette.

De heerlijkheid des Heren rustte op de berg Sinai, en de wolk bedekte hem zes dagen lang; op de zevende dag riep Hij tot Mozes midden uit de wolk.²

Daarna is Mozes weer afgedaald, met Gods heilige Thora in handen. Hij straalde, zo blinkend van hemels licht was zijn ge-laat dat hij zich moest sluiëren toen hij naderde tot het volk dat beneden op hem wachtte.

En het doet herinneren aan Elia. Had Elia in een uur van vertwijfeling daar ook niet zijn heil gezocht? En had God zich daar niet ook aan hem geopenbaard, in het waaien van een zachte koelte? Maar Jezus is de berg niet opgegaan om daar het geluk te vinden. Hij is er niet op uit om gelukkig te worden in zijn leven. Geluk is voor hem geen doel, maar het geluk valt hem toe. Toeval. Geluk is dat wat hem toevalt op het moment dat hij in zijn gebed God zoekt. Als Jezus de berg op gaat, is dat om te bidden. Even los van de wereld op zichzelf om God te zoeken. Wat zou hij hebben gebeden? Om kracht, wijsheid, inzicht, moed. Om duidelijkheid over zijn weg? Wellicht misschien allemaal tegelijk, maar toch niet om geluk. Het valt hem toe op het moment dat hij voelt dat hij Gods nabijheid ervaart. Het valt hem toe op het

² Exodus 24:8

moment dat hij zich gehoord voelt.

En hem verschijnen Mozes en Elia. Van kindsbeen af heeft hij met hen verkeer, steeds is hij in gesprek geweest met, die twee, met de Thora en de Profeten. Waar hij kwam, moesten de mensen aan Mozes en Elia denken. 'Mozes is weer in ons midden, riepen ze dan, of: 'Elia is weergekeerd.'

Nu verschijnen zij hem op de berg Gods. Alsof de Eeuwige hen gestuurd heeft om hem te sterken. De twee gestalten die hem vanaf de wieg zo nabij zijn geweest, zij zullen hem ook vergezellen tot het graf.

Mozes is er om hem een hart onder de riem steken. In het zicht van het beloofde land is hij gestorven, en daar heeft de Eeuwige hem eigenhandig begraven. Als een moeder heeft God zich over hem ontfermd en hem toegedekt, en niemand heeft zijn graf geweten tot op de huidige dag. Hij is bij God geborgen.

Elia is er om hem te sterken. In een vurige wagen is hij ten hemel opgevaren, gedragen door de adem van de Eeuwige. Ook hij is bij God geborgen.

Jezus straalde toen hij hun vertrouwde gestalten zag. Lijden en dood wachtten hem, maar op die berg was het al even Pasen. Jezus wist: hij zou volharden, zoals Mozes en Elia voor hem. Zijn kled zal met bloed worden doordrenkt, maar in Gods heerlijkheid zal het blinkend wit zijn, witter dan een bleker op aarde het kan maken.

Een visioen. Een topervaring. De Thora, de Profeten en het Evangelie ontmoeten elkaar. De tijd telt niet meer, de klokken staan stil, Gods klok staat op eeuwig.

Want zegt Lucas als enige: zij spraken over zijn uitgang, zijn uittocht, die hij te Jeruzalem volbrengen zou. Zijn 'exodos'. Inderdaad: Exodus. En dan moeten we dat niet reduceren tot enkel het sterven van Jezus aan het kruis, nee dan lijkt die exodos de profetische weg aan te duiden, die Jezus zal gaan. De weg

naar Jeruzalem, waarvan Jezus weet dat het de profeten doodt, en stenigt wie tot u gezonden zijn,³ hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen vergaderen, gelijk een hen haar kuikens onder haar vleugels, en gij hebt niet gewild. De weg, die door verdrukking heen tot glorie. Een uittocht die een doortocht zal blijken te zijn.

En dan komt Petrus met zijn voorstel om tenten op te slaan. 'Rabbi, hoe goed is het dat wij hier zijn! Laten wij drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia. Laten we hier blijven. De laatste dag van de vakantie. Nog eenmaal een hoge berg beklimmen. Nog eenmaal genieten van uitzicht, de schoonheid van de natuur, de zuivere lucht. Hier is het mooi, hier is het goed. Petrus wil dit hemelse tafereel bestendigen. Want hij wist niet wat hij moest zeggen, zo bang waren ze.

Bang dat deze mooie droom uiteenspat, bang om naar Jeruzalem te gaan. Hij zei maar wat.

Het is de grote verleiding: om te blijven waar het goed en veilig is, mooi en ruim. Niet alleen voor mensen individueel. Maar ook voor ons samen, de kerk. Gezellig bij elkaar wegschuielen van de boze wereld. Het is het model dat veel sekten gebruiken: een kleine gemeenschap, die zich totaal van de kwade, boze wereld afzondert. Het is ook de grote verleiding voor de kerk; om zich terug te trekken in zichzelf prachtige liturgie, mooie gezangen, gloedvolle preken. Laten wij drie tenten opslaan.

Nee, zegt Lucas, Petrus weet niet wat hij zegt. Net zomin als je geluk kunt vasthouden, net zomin is het geloof bedoeld om je uit de wereld terug te trekken. Een alibi om je nergens mee bezig te houden. Petrus weet niet wat hij zegt.

Het verblijf op de berg is nodig, noodzakelijk. Ook voor ons. In figuurlijke zin. Om op adem te komen, tot bezinning, om kracht te vinden, om opnieuw geïnspireerd en bevestigd te worden. Daar gaat het om op die berg, daar gaat het ook om in een kerk-

³ Lucas 13:34

dienst. Maar niet om er daarna te blijven. Niet om er voor altijd onze tenten op te slaan. Maar om er iets mee te doen.

Maar terwijl hij nog aan het spreken was, kwam er een wolk aandrijven, die een schaduw over hen wierp. Petrus wordt als het ware onderbroken; hij wordt geïnterrumpeerd. God zelf valt de mens in de rede. Want een stem klonk uit de wolk: 'Deze is mijn Zoon, mijn geliefde, hoort naar hem.' Het is de stem waarmee alles begon, aan de oever van de Jordaan, de stem die Jezus hoorde toen hij zich liet dopen: 'Jij bent mijn Zoon: Nu richt de stem zich tot de zijnen. Wie God wil horen, hore naar deze zijn Zoon. Sprekend zijn Vader. Hij heeft het laatste woord.

Toen, rondkijkende, zagen zij niemand meer dan Jezus alleen.

Zij zullen geen tenten bouwen op de berg, zij moeten terug naar het dal, Jezus zal zijn weg vervolgen naar Jeruzalem, zijn mars op Jeruzalem, zoals vele eeuwen later Martin Luther King een mars liep naar Washington⁴, en Ghandi een zoutmars naar Dandi.⁵ Inderdaad profetische marsen, , bedoeld om de wereld te hervormen, mensen te bekeren, discriminatie uit te bannen en gelijke rechten, gelijke kansen te eisen, bedoeld om de politiek wakker te schudden.

En terwijl zij van de berg afdaalden, bond Jezus hun op het hart dat zij aan niemand zouden vertellen wat ze gezien hadden, voordat hij uit de doden zou zijn opgestaan.

Wat betekent dat? Pas nadat Jezus zijn mars op Jeruzalem heeft voltooid, pas nadat hij in Jeruzalem is ontmaskerd als een

Martin Luther King, een leider van de zwarte burgerrechtenbeweging, leidde de mars naar Washington D.C. op 28 augustus 1963, waar hij zijn beroemde I Have a Dream-speech gaf. In 1964 kreeg hij de Nobelprijs voor de vrede.

⁵ Op 12 maart begon hij met zijn volgelingen in Ahmedabad aan een 400 kilometer lange tocht naar de oceaan om zelf zout te maken. De tocht werd een grote zegetocht waar duizenden Gandhi toejuichten en velen zich bij aansloten. Op 6 april kwamen ze aan in Dandi. De campagne was bijzonder geslaagd en hoewel er meer dan 60.000 mensen gevangen werden gezet, bleef de opstand groeien. De regering, aangevoerd door Lord Irwin, besloot voor het eerst direct met Gandhi te onderhandelen en er vond de volgende discussie plaats:

Kinnoch: "Met alle respect, meneer Gandhi, zonder Brits bestuur vervalt dit land tot chaos."

Gandhi: "Meneer Kinnoch, ik vraag u te aanvaarden dat er geen volk op aarde is dat niet de voorkeur geeft aan zijn eigen slechte regering boven een goede regering van een buitenlandse macht."

volksbedrieger, een volksverleider, pas nadat hij is vernederd en aan de schandpaal is genageld en door iedereen werd beschouwd, als een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte, omdat hij noch gestalte had, noch luister, dat zij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat zij hem zouden hebben begeerd. Pas nadat Hij veracht en van mensen verlaten is gestorven en op de vuilnisbelt van de geschiedenis is gegooid, pas nadat iedereen, vriend en vijand, meent dat het dossier Jezus van Nazareth nu wel definitief gesloten kan worden, wordt het door God opnieuw geopend, wordt hij in het licht geheven, wordt hem de hoogste eer verleend.

En dan zullen de leerlingen herinnerd worden aan dit visioen op de berg en zal Petrus, dezelfde, die hier op de berg z'n tenten wilde opslaan, op de markt van Jeruzalem z'n stem laten horen: Laat het hele volk van Israël er zeker van zijn dat Jezus, die u gekruisigd hebt, door God tot Heer en Messias is aangesteld.'

Dan heeft Petrus begrepen dat er belangrijker dingen in het leven zijn dan enkel het eigen geluk en het eigen hachje. Dan heeft hij geleerd dat hij niet op de berg kan blijven, maar de straat op moet, de wereld in. Dan is hij tot het inzicht gekomen, het geloof dat God zelf door Jezus heeft gesproken, dat God zelf in Jezus heeft gehandeld, dat God zelf in deze mens heeft gewoond, dat God zelf in deze mens heeft geleden, dat mensen niet alleen deze mens, maar in deze mens God zelf hebben gekruisigd en gedood. Dan heeft Petrus ervaren, gezien dat God in deze mens sterker bleek dan de dood. Dan mag hij niet langer zwijgen, omdat God zelf niet heeft gezwegen. Dan moet hij z'n stem laten horen, omdat God zelf het beslissende woord heeft gesproken, dat Jezus, die u gekruisigd hebt, door God tot Heer en Messias is aangesteld.' Amen.